

transitiven Verb ist die Reihenfolge: Subjekt - Prädikat - indirektes Objekt.

Infolge der Kontakte der georgischen Sprache zu anderen Sprachen wurden viele Wörter aus iranischen Sprachen, dem Griechischen und dem Arabischen aufgenommen. Verhältnismäßig selten sind Lehnwörter aus dem Hebräischen, dem Syrischen und dem Armenischen. Ein Teil dieser Lexik hat durch literarische Kontakte Zugang gefunden.

Die griechische Literatursprache hat auf die Lexik, Syntax und Phraseologie der altgeorgischen Sprache großen Einfluß ausgeübt. Von der Intensität dieser Beeinflussungen zeugen für das Georgische unnatürliche Konstruktionen mit Infinitiv, ohne Prädikat, mit Partizip, im Passiv und mit Präposition sowie ein spezifischer Gebrauch von Konjunktionen. Durch die Vermittlung des Griechischen fanden die für die semitischen Sprachen kennzeichnende Paronomasie sowie eine ganze Reihe phraseologischer Ausdrücke in das Altgeorgische Eingang. Die mittelgeorgische Sprache befreite sich von diesem Typ sprachlicher Erscheinungen.

Literatur

- თ. გამყრელიძე, წერის ანბანური სისტემა და ძველი ქართული დამწერლობა, თბილისი 1989 [T. Gamqrelize, Das alphabetische Schreibsystem und die altgeorgische Schrift].
- კ. დანელია, ქართული სამწერლო ენის ისტორიის საკითხები, თბილისი 1983 [K. Danelia, Fragen der Geschichte der georgischen Schriftsprache].
- კ. დანელია, ზ. სარჯველაძე, ქართული პალეოგრაფია, თბილისი 1997 [K. Danelia, Z. Saržvelaძე, Georgische Paläographie].
- ი. იმნაიშვილი, სახელთა ბრუნება და ბრუნვათა ფუნქციები ძველ ქართულში, თბილისი 1957 [I. Imnaišvili, Die Deklination der Nomina und die Funktionen der Kasus im Altgeorgischen].
- ი. იმნაიშვილი, ვ. იმნაიშვილი, ზმნა ძველ ქართულში, I-II, მაინის ფრანკფურტი 1996 [I. Imnaišvili, V. Imnaišvili, Das altgeorgische Verbum].
- ზ. სარჯველაძე, ქართული სალიტერატურო ენის ისტორია, თბილისი 1984 [Z. Saržvelaძე, Geschichte der georgischen Literatursprache].
- ზ. სარჯველაძე, ძველი ქართული ენა, თბილისი 1997 [Z. Saržvelaძე, Die altgeorgische Sprache].
- ა. შანიძე, სუბიექტური პრეფიქსი მეორე პირისა და ობიექტური პრეფიქსი მესამე პირისა ქართულ ზმნებთან, ტფილისი 1920 (თხზულებანი, II, თბილისი 1981) [A. Šanize, Das Subjektspräfix der zweiten Person und das Objektspräfix der dritten Person bei den georgischen Verben].

X

- ა. შანიძე, ძველი ქართული ენის გრამატიკა, თბილისი 1976 [A. Šaniže, Grammatik der altgeorgischen Sprache].
- ა. ჩიქობავა, მარტივი წინადადების პრობლემა ქართულში, თბილისი 1969 [A. Cikobava, Das Problem des einfachen Satzes im Georgischen].
- მ. ძიძიშვილი, ფონეტიკური პროცესები ძველ ქართულში, თბილისი 1960 [M. Žižišvili, Phonetische Prozesse im Altgeorgischen].
- ი. ჯავახიშვილი, ქართული პალეოგრაფია, თბილისი 1949 [I. Žavaxišvili, Georgische Paläographie].
- Н. Марр, Грамматика древнелитературного грузинского языка, Ленинград 1926 [N. Marr, Grammatik der altgeorgischen Literatursprache].
- Н. Fähnrich, Grammatik der altgeorgischen Sprache, Hamburg 1994.

Wörterbücher

- ი. აბულაძე, ძველი ქართული ენის ლექსიკონი, თბილისი 1973 [I. Abulaze, Wörterbuch der altgeorgischen Sprache].
- ი. იმნაიშვილი, ქართული ოთხთავის სიმფონია-ლექსიკონი, თბილისი 1986 [I. Imnaišvili, Dokumentierter Wortindex zum georgischen Evangelium].
- ზ. სარჯველაძე, ძველი ქართული ენის ლექსიკონი, თბილისი 1975 [Z. Saržvelaže, Wörterbuch der altgeorgischen Sprache].
- ზ. სარჯველაძე, ძველი ქართული ენის სიტყვის კონა, თბილისი 2001 [Z. Saržvelaže, Wortschatzsammlung der altgeorgischen Sprache].
- S. Sardshweladse, H. Fähnrich, Altgeorgisch-deutsches Wörterbuch, Hamburg 1999.

Surab Sardshweladse